

**OLIY TA'LIM TIZIMIDA TALABALARINING INNOVATSION
TAFAKKURINI YUKSALTIRISH MASALALARI**

Baxriddinova Yulduz Abror qizi

*Samarqand davlat pedagogika instituti,
70110501-Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi magistranti*

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 14.12.2025

Revised: 15.12.2025

Accepted: 16.12.2025

KALIT SO'ZLAR:

*oliy ta'lim, innovatsion
tafakkur, kreativlik, pedagogik
texnologiyalar, amaliy ta'lim,
mustaqil fikrlash, startup,
raqobatbardosh kadrlar*

Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida talabalar innovatsion tafakkurini yuksaltirishning dolzarb masalalari yoritilgan. Unda zamonaviy ta'lim texnologiyalari, amaliyotga yo'naltirilgan mashg'ulotlar, kreativ loyihalar, startaplar va interaktiv ta'lim usullarining talabalarda mustaqil, ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, talabalarni innovatsion faoliyatga jalb etish orqali raqobatbardosh va malakali kadrlar tayyorlashning ahamiyati asoslab berilgan.

Oliy ta'lim muassalarining eng asosiy vazifasi – malakali va sifatli kadrlar tayyorlash, shuningdek, kelajak avlodni har tomonlama yuksaltirishga ko'maklashishdan iborat. Bugungi kunda yuqori malakali kadrlar tayyorlash masalasi ayniqsa dolzarb hisoblanadi, chunki jamiyatning har bir sohasida zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, innovatsion tafakkurga ega mutaxassislar zarur. Shu bois oliy ta'lim tizimida bu masala har tomonlama tahlil qilinib, talabalar uchun yangicha ta'lim tizimlari va ilg'or pedagogik texnologiyalar joriy etilmoqda. Masalan, universitetlarda amaliyotga yo'naltirilgan darslar, laboratoriya va ilmiy-tadqiqot ishlari orqali talabalar nafaqat nazariy bilimga ega bo'lib qolmay, balki o'z kasbiga oid ko'nikmalarni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, interaktiv darsliklar, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar va simulatsion dasturlar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi, talabalarni mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal qilishga o'rgatadi. Hozirga kelib oliy ta'lim tizimida talabalarining innovatsion tafakkurini yuksaltirish masalasi eng asosiy vazifa va maqsad sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu holat zamonning rivojlanishi, texnologik yangiliklar va global raqobatning kuchayishi bilan bog'liq bo'lib, bugungi kunda mutaxassislar nafaqat o'z sohasini mukammal bilishi, balki yangi g'oya yaratish, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv ko'rsatish qobiliyatiga

=====

ega bo'lishi zarur. Shuning uchun hozirgi o'quv dasturlari talabalarning kreativlik, muloqotchilik, yaratuvchanlik, ijodiy va mustaqil fikrlash kabi ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, amaliy mashg'ulotlar, loyihalar, ilmiy va texnologik startaplar, guruhli ishlash, seminarlar orqali talabalar mustaqil qaror qabul qilishni, yangi g'oyalarni ilgari surishni va ularni hayotga tatbiq etishni o'rganadilar. Shuningdek, interaktiv darsliklar va raqamli platformalardan foydalanish orqali ular turli sohalarida bilimlarini kengaytiradi va zamonaviy muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bundan tashqari, talabalarni innovatsion tafakkur bilan tarbiyalash nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga, balki butun jamiyatning taraqqiyotiga xizmat qiladi. Chunki yangi g'oya va ijodkorlikka tayangan mutaxassislar iqtisodiyot, fan, texnologiya va ta'lim sohalarida samarali ishlashlari, mamlakatni global miqyosda raqobatbardosh qilishlari mumkin. Shu bilan birga, zamonaviy talabalar faqat o'z sohasini bilib qolmay, balki turli sohalarida ham bilimga ega bo'lib, ko'p qirrali, yetuk va innovatsion fikrlaydigan shaxs sifatida shakllanadi.

Ma'lumki oliygohlarga o'qishga qabul qilingan talabalarning nazariy bilimlari yetarlicha bo'lib, bu yerda ularni amaliyotga tatbiq etishni o'rganishadi. Har bir insonning yashirin qobilayati bo'lib, uni yuzaga chiqarish uchun qandaydir turtki kerak bo'ladi ya'ni ularni yangicha yo'nalishga jalb qilish, ijodiy qobiliyatlarini namoyon qila oladigan tadbirlar tashkil qilish kerak. Masalan kreativ loyiha va tanlovlar joriy qilish kerak. Talabalar nazariy bilimlarga ega bo'lsalar-da, ularni amaliyotga tatbiq etishni o'rganish muhim vazifa hisoblanadi. Nazariy bilimlar bilan bir qatorda, talabalar o'zlaridagi yashirin qobiliyatlarni yuzaga chiqarish imkoniyatiga ega bo'lishlari zarur. Har bir insonning ichida yashirin iqtidori bor va uni rivojlantirish uchun qandaydir turtki, rag'bat kerak bo'ladi. Shu bois, talabalarni yangicha yo'nalishlarga jalb qilish, ularning ijodiy qobiliyatlarini namoyon qila oladigan tadbirlar tashkil etish juda muhimdir. Masalan, universitetlarda kreativ loyihalar, ilmiy va texnologik tanlovlar, startaplar, ilmiy konferensiyalar va amaliy laboratoriyalar tashkil qilish orqali talabalar o'z g'oyalari va bilimlarini amalga sinab ko'rishlari mumkin. Bunday tadbirlar talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular o'zaro muloqot qilish, guruhda ishlash va innovatsion yechimlarni taklif qilish orqali jamiyat uchun foydali natijalar yaratish imkoniga ega bo'ladilar. Tajribali mutaxassislar va professorlar talabalarni qo'llab-quvvatlashi, ularni ijodiy loyihalarni amalga oshirishga rag'batlantirishi, yangi g'oyalarni sinovdan o'tkazishga undashi kerak. Shu tarzda talabalar nafaqat o'z bilimini mustahkamlaydi, balki innovatsion tafakkurini ham rivojlantiradi. Bundan tashqari, darslarni faqat an'anaviy usulda emas, balki noan'anaviy usullarda tashkil etish muhim ahamiyatga ega. O'quv jarayonini yanada samarali qilish uchun o'quv programmalarini mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar bilan boyitish lozim. Bu talabalarni faqat bilim egasi sifatida emas, balki mustaqil fikrlovchi, muammolarni hal qila oladigan va ijodiy yondashuvga ega shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, muammoli vaziyatlar bilan ishlashni o'rgatish va ularni yangi, ilg'or yechimlar bilan hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish talab qilinadi. Buning uchun talabalarga real hayotga yaqin vaziyatlar, case-study, loyihaviy ishlar va guruhli mashg'ulotlar orqali amaliy tajriba berish muhimdir. Bu usul nafaqat ularning tanqidiy va kreativ fikrlashini rivojlantiradi, balki qaror qabul qilish qobiliyatini ham oshiradi. Shuningdek, ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'rganish va ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish zarur. Yetakchi mamlakatlarning ta'lim tizimidagi tajribalarini o'rganish, taqqoslash va solishtirish orqali o'zimizdagi ta'lim sifatini oshirish mumkin. Masalan, interaktiv darsliklar, virtual laboratoriyalar, simulyatsion mashg'ulotlar va onlayn platformalardan foydalanish orqali talabalar mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantiradilar.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim tizimida talabalar innovatsion tafakkurini yuksaltirish bugungi kunning eng muhim va ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy jamiyat va mehnat bozori talablari oliy ta'lim muassasalaridan nafaqat nazariy bilimga ega, balki mustaqil fikrlay oladigan, ijodkor, tashabbuskor va muammolarni innovatsion yondashuv asosida hal qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashni taqozo etmoqda. Shu bois ta'lim jarayonini amaliyot bilan uyg'unlashtirish, ilg'or pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar, loyihaviy va startap faoliyatlarini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarning yashirin qobiliyatlarini yuzaga chiqarish, ularni kreativ loyihalar, tanlovlar, ilmiy-tadqiqot ishlari va amaliy mashg'ulotlarga jalb etish orqali innovatsion tafakkur rivojlanadi. Shu bilan birga, o'quv jarayonida muammoli vaziyatlar, case-study va guruhli ishlardan foydalanish talabalarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini shakllantiradi hamda qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Natijada, oliy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni samarali tashkil etish orqali har tomonlama yetuk, raqobatbardosh, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, global miqyosda muvaffaqiyatli faoliyat yurita oladigan kadrlarni tayyorlash imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kubayeva Sh.T. O'yin va innovatsion tafakkur. Monografiya. -Samarqand: SamDChTI, 2021.-146 bet.
2. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi davlat milliy nashriyoti. – Toshkent. 2002.-4 tom.-169.
3. Nishonova Z. Mustaqil ijodiy fikrlash va shaxs xislatlari / Xalq ta'limi - Toshkent, 2001.
4. Baybayeva M.X. "Ta'lim muassasalarida rahbar ayollarning boshqaruv faoliyatidagi roli" Integration of science, education and practice. Scientific-methodical journal. –2022. – T. 3. –No. 5. –S. 59-66.

=====

5. Talizina N.F. Formation of cognitive activity of junior schoolchildren. Book. For the teacher. - M.: Education, 1988.- 175 p.

6. Xodjaev B.X. “Umumta’lim maktabi o‘quvchilarida tarixiy tafakkurni modernizatsiyalashgan didaktik ta’minot vositasida rivojlantirish”: Ped. fan. dok. diss. – Toshkent, 2016. – 260 b.

7. Karimova B.E. Kreativ pedagogika. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: “Innovatsiya-Ziyo”, 2022, 320 b.

8. Raxmonqulova, M. (2021). Ta’limda interaktiv metodlar va ularning samaradorligi. Toshkent: TDPU nashriyoti.

9. Usmonboyeva va A. To‘rayev “Kreativ pedagogika asoslari”. O‘quv uslubiy majmua. Toshkent, 2016, 193 b.